

MACZELNE DOWODZTWO W .P.

/ SZTAB GENERALNY./

Ew/Ref. Nr. 367/II

6445/91
Pocztą Polowa 53. dn.11/I. 21.r.

KOMUNIKAT INFORMACYJNY O SYTUACJI WEWNĘTRZNEJ I
ZEWNĘTRZNEJ Nr 38 z dn.10/I. 21.r.

I.

1. ANGLJA.

Naprawianie stosunków anglo-francuskich znowuż weszło w fazę niepomyślną, a to z powodu kwestji greckiej, co do której stanowisko obu mocarstw zdawało się być uzgodnionem /patrz kom.35/.

Przedstawiciel Anglii otrzymał mianowicie od swego rządu polecenie wejścia w stosunki z obecnym rządem greckim, co pociągnie niewątpliwie za sobą uznanie króla Konstantyna.

Pertraktacje handlowe z Sowietami podobno znacznie się posunęły naprzód. Krasin ma wkrótce wyjechać do Moskwy z ostatecznymi propozycjami.

Co się tyczy spraw wewnętrznych - to na pierwszym miejscu stoja sprawy irlandzkie, które ostatnio znacznie się pogorszyły. Rokowania prowadzone z przywódcami Sinfeinistów zostały zerwane.

Jednocześnie daje się zauważyć pewne wzmożenie się ruchu narodowego w Indjach. Kongres nacjonalistów hinduskich w Rangpoor uchwalił rezolucję wyrażającą sympatję dla narodu irlandzkiego. /wiad.prasowe./

2. FRANCJA.

Jak już poprzednio zaznaczono, polityka wschodnia Francji i Anglii jest dziś zupełnie rozbieżną. Francuska opinia publiczna potępia stanowisko Anglii wobec Konstantyna. Stano-

wisko to wprowadza Francję w kłopotliwe położenie szczególnie, że rząd włoski i Stanów Zjednoczonych - poszły za przykładem W. Brytanji. Francja jest więc dziś jedynym mocarstwem zasadniczo nie uznającym Konstantyna. Nieprzejednane dotąd stanowisko Francji w powyższej sprawie należy tłumaczyć poza kwestją prestiżu - chęcią doprowadzenia do rewizji traktatu w Sevres i oddania Smyrny - Turkom. Temu również sprzeciwia się Anglja.

O ile w kwestjach wschodnich między obu mocarstwami panuje kompletny rozdzźwięk, o tyle w sprawach niemieckich / rozbrojenie i odszkodowania / polityka obu państw została mniej więcej uzgodniona. Francja dąży do zmuszenia Niemiec do rozbrojenia i zlikwidowania wszystkich zamaskowanych organizacji wojskowych, sądząc, że złamanie opozycji Niemiec pod względem wojskowym pociągnie za sobą ustępstwa ich również w sprawie odszkodowań. Marszałek Foch złożył raport Radzie Ambasadorów w sprawie rozbrojenia "Einwohnerwehry". Francuskie sfery miarodajne żywią nadzieję, że Anglja zgodzi się na zastosowanie energicznych środków represyjnych, proponowanych przez Foch'a / okupacja zagł. Ruhry/. W tej sprawie ma się odbyć konferencja naczelników obu rządów w końcu stycznia. W każdym razie Francja nie ma zamiaru działać bez porozumienia się z Anglją.

Sfery polityczne nadają wielkie znaczenie oczekiwanemu przyjazdowi Naczelnika Państwa, którego oczekują w Paryżu w połowie stycznia. Podróż ta uważana jest jako zapowiedź zupełnego ujednostajnienia polityki Francji i Polski, a co zatem idzie wzmocnienia stanowiska obu państw w Europie.

Spodziewają się, że podróż ta przyczyni się do usunięcia wszelkich nierówności i nieufności egzystujących jeszcze pomiędzy Polską a Francją. Dotychczas M.S. Zagr. francuskie zarzucało nam nieszczerę postępowanie w naszych kwestjach wschodnich. Poglądy te inspirowały oczywiście na Quai d'Orsay agenci rosyjscy. Poseł francuski w Warszawie, Panafieu, przebywający obecnie w Paryżu, złożył niekorzystny dla nas raport o naszej sytuacji wewnętrznej. Te drobne nieporozumienia nie wpływają jednak bynajmniej na całokształt poli-

tyki obu państw, pozostającej w zupełnej harmonji.

Na zewnątrz rząd francuski występuje zawsze z wielką przychylnością dla Polski. Nowy minister wojny, p. Rayberti, miał sposobność oświadczyć na posiedzeniu parlamentu, że jeżeli zajdzie tego potrzeba, Francja natychmiast udzieli Polsce pomocy. Oświadczenia to przyjęła większość izby z zadowoleniem.

3.NIEMCY.

Nota generała Nollet'a w sprawie rozbrojenia Einwohnerwehry i Orgesch'u, oraz pertraktacje w tej sprawie prowadzone za pośrednictwem posła niemieckiego w Paryżu, Meyera, nie doprowadziły do żadnych rezultatów. Rząd niemiecki nadal uchyla się od rozbrojenia wyżej wspomnianych organizacji. Nadto rząd niemiecki wystosował dn.28/XII.notę do koalicji, prosząc o pozostawienie uzbrojenia fortecom niemieckim na wschodniej granicy i w Prusach Wschodnich, motywując powyższe żądanie rzekomym niebezpieczeństwem bolszewickim. Dalszy przebieg konfliktu, jaki się wytwarza przez upór niemiecki w sprawie rozbrojenia, będzie zależał od stopnia solidarności między aljantami, szczególnie zaś od porozumienia anglo-francuskiego.

W ostatnich czasach daje się zauważyć wzmożona aktywność gospodarcza Niemiec, które w chwili obecnej zapoczątkowali już swoją ekspansję ekonomiczną w szeregu kraj europejskich, zawierając umowy handlowe z Holandją, Jugosławją, Czechami i Łotwą.

Górny Śląsk.

W sprawie plebiscytu śląskiego rząd niemiecki wystosował do Rady Ambasadorów notę / dn. 5/I./ w której ponownie proponuje ustną wymianę zdań i protestuje przeciw głosowaniu emigrantów w innym terminie, niż głosowanie autochtonów, powołując się na zasadę jednolitości aktu wyborczego, oraz na niebezpieczeństwa na jakie będą narażeni enigranci.

Międzysojusznicza Komisja Plebiscytowa ogłosiła w dn.5/I. regulamin plebiscytowy, stosownie do którego ma się odbyć głosowanie, data którego jeszcze nie jest ustalona.

Rozszerzane tendencyjnie ze strony niemieckiej wiadomości o przesunięciu terminu głosowania na miesiące wiosenne 1921.r. wywołują wśród ludności żywe zaniepokojenie. Panuje przekonanie, że im na dalszą metę będzie odłożony termin plebiscytu, tem nie korzystniej przedstawiać się on musi dla sprawy polskiej. Praca polskich komisariatów w chwili obecnej osiągnęła już swoje maximum napięcia i dalsze odwlekanie walnej rozprawy może się odbić tylko w sposób ujemny.

4. CZECHO-SŁOWACJA.

Akcja powstańcza na Rusi Karpackiej / patrz kom.37/ nie miała powodzenia. Winę przypisać można temu, że akcję rozpoczęto przedwcześnie i nie dotrzymano ściśle określonego planu powstania. Prasa czeska milczy zupełnie o zajściach na Rusi Karpackiej, zdając sobie dokładnie sprawę, że podobne ruchy przeciwpaństwowe okazują całemu światu, na jakich kruchych podstawach zbudowane zostało państwo czecho-słowackie.

Po rozruchach narodowościowych i kumunistycznych możliwe są w niedalekiej przyszłości rozruchy głodowe. Daje się odczuwać wielki brak mąki i z chwilą zużycia istniejących jeszcze zapasów, położenie stać się może bardzo krytycznem, o ile nie nadejdzie pomoc z zagranicy. Wielkie nadzieje pokłada rząd czecho-słowacki na mającą się odbyć 26 stycznia 1921.r. we Wiedniu konferencję gospodarczą, urządzoną przez międzysojuszniczą komisję gospodarczą dla Środkowej Europy.

5. WEGRY.

Cziczerin zaproponował Węgrom pertraktacje w Rewlu, celem wymian ^{jeńców} ~~ny~~ węgierskich komisarzy ludowych /węgierskich/, skazanych w Budapeszcie. Rząd węgierski depeszą z dn. 4/I. przyjął propozycje bolszewików.

6. PANSTWA BAŁKANSKIE.

Rumunia.

W nocy do Rumunji Cziczerein oświadczył, że zaniepokojenie wywołane koncentracją wojsk sowieckich na granicy Rumunji jest nieuzasadnione. Wojska te przebywają na obszarach pogranicznych jedynie ze względów klimatycznych i są wysłane tam na odpoczynek. W dalszym ciągu Cziczerein oświadcza, że o ile rząd rumuński zechce przyjąć propozycję co do wszczęcia rokowań pokojowych, wówczas wszelkie niebezpieczeństwo wojny będzie usunięte.

Na notę powyższą Rumunia odpowiedziała, że zasadniczo zgadza się na rozpoczęcie pertraktacji, lecz żąda, ażeby Rosji przedtem wypowiedziała się co do programu ewentualnych obrad.

Chodzi tu oczywiście o wyeliminowanie z przyszłych obrad kwestji Besarabji.

S.H.S.

Nowy rząd Pasića, który się ukonstytuował po upadku gabinetu Vesnica ma duże kłopoty w dziedzinie polityki wewnętrznej z powodu rozruchów i strajków, jakie wybuchły w kraju.

7. PANSTWA NADBAŁTYCKIE.

Litwa.

Konferencja Polsko-Litewska, która po przerwie świątecznej podjęła swe prace w dość pomyślnych warunkach, nieoczekiwanie dn. 2/1. została zawieszona i część delegacji litewskiej wyjechała do Kowna dla porozumienia się ze swoim rządem.

Konferencja uległa zawieszeniu wobec zasadniczej sprzeczności stanowisk zajętych przez obie delegacje. Delegacja Litewska oświadczyła, że nie zgadza się na poddanie pod rostrzygnięcie przez plebiscyt stolicy Litwy - Wilna i całego terytorjum, położonego na północ od linii demarkacyjnej Merez - Orany - Bastuny, oraz zażądała przeprowadzenia plebiscytu w powiatach: Dziśnieńskim, Wileńskim, Prużańskim, Słonimskim, Nowogrodzkim, Wołkowyskim jak również w części powiatu Białostockiego, Sokólskiego i Suwalskiego i

wschodniej części powiatu Augustowskiego. Delegacja polska kategorycznie przeciwstawiła się wyłączeniu Wilna i Wileńszczyzny z obszaru spornego i obstawała na poddaniu pod plebiscyt terytorjum zajętego przez gen. Zeligowskiego, oraz terytorjum zajętego przez wojska litewskie, które przed ostatnią ofensywą bolszewicką było zajęte przez wojska polskie, pozostawiając jednocześnie sobie prawo do poczynienia ewentualnych zmian w tych miejscowościach powiatów: Kowieńskiego, Wilkomirskiego i Jeziorowskiego o znacznym odsetku ludności polskiej. Zresztą rząd polski, który poddał sporną sprawę pod rozpatrzenie Ligi Narodów, będzie z pełnem zaufaniem oczekiwał decyzji tej ostatniej.

Wojska rządu Litwy Kowieńskiej nadal gwałcą warunki rozejmu tak z Polską, jak i z gen. Zeligowskim.

Dn. 28 grudnia rozpoczęły się w Rydze obrady komisji mającej na celu załatwienie spornej kwestji granicznej litewsko-łotewskiej, pod przewodnictwem superarbitra, anglika Sempsona. Ze strony Litwy w obradach bierze udział były premier, minister Smetana.

Dn. 30 grudnia przedstawiciele tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej przybyli do Warszawy w celu wyjaśnienia stosunku Rządu Polskiego do tymczasowej Komisji Rządzącej, a to w związku z przyjazdem do Wilna przedstawiciela Rządu Polskiego p. Raczkiewicza.

W sprawie kompetencji p. Raczkiewicza, Rząd Polski wyjaśnił, że jego funkcje ograniczają się do roli łącznika pomiędzy Komisją tymczasową a Warszawą. Na takichże samych podstawach ma powstać w Warszawie przedstawicielstwo Litwy Środkowej.

Wobec tego, że Rząd Polski nie kładzie nacisku, aby Sejm Wileński był wyłącznie plebiscytowy, ordynacja wyborcza nie ulegnie zmianie. Zostanie wydany dekret, ustalający: 1/ że zadaniem sejmu będzie przede wszystkim wypowiedzenie się co do przynależności Litwy Środkowej do Rzeczypospolitej Polskiej, lub też o połączeniu jej z Litwą Kowieńską: 2/ poza tem pierwszym zadaniem Sejm będzie miał wolną rękę rozważania i rozstrzygnięcia wszelkich innych spraw.

Terytorjum, na którym odbyć się mają wybory do Sejmu Wileńskiego, zostało ściśle określone. Sejm Wileński obejmie całą Litwę Środkową łącznie z powiatem Lidzkim i północną częścią powiatu Grodzieńskiego, wyłączając jednakże miasto Grodno.

W związku z notami bolszewickimi w sprawie niebezpieczeństwa grożącego jakoby Rosji ze strony Litwy Środkowej /patrz kom. 37./ Dep. obrony krajowej wydał komunikat, w którym oświadcza, że:

" 1/ Litwa Środkowa nie posiada nigdzie wspólnej granicy z R.S.F.S.R., a więc o niebezpieczeństwie, zagrażającym R.S.F.S.R. ze strony Litwy Środkowej nie może być mowy.

2/ Wojska Litwy Środkowej nie znajdowały się nigdy w stanie wojny z R.S.F.S.R., oraz nie miały i nie mają takiego zamiaru, a przeciwnie uważają jako obowiązujący dla siebie preliminarjny traktat polsko-sowiecki.

3/ Na terenie Litwy Środkowej nie znajdowały się i nie znajdują żadne obce oddziały zbrojne, wrogo usposobione przeciwko rządowi sowieckim, a tembardziej nie było i nie ma na naszym terytorjum oddziałów Sawinkowa lub Bałachowicza."

Finlandja.

Dn. 31/XII 20.r. odbyła się wymiana dokumentów ratyfikacyjnych pomiędzy przedstawicielami Finlandji a R.S.F.S.R. w Moskwie. Obecnie omawiana jest sprawa wznowienia stosunków handlowych.

8. ROSJA.

VIII. Zjazd Sowietów, który się zakończył dn. 29/XII 20.r. obradował głównie nad sprawami ekonomicznymi i budowy wewnętrznej państwa. Wynika to z porządku dziennego obrad, który przedstawia się następująco:

- 1/ Sprawozdanie W.C.I.K. i Rady Komisarzy Ludowych o polityce zagranicznej i wewnętrznej;
- 2/ Zasadnicze zadanie odbudowy ekonomicznej;
- 3/ Odbudowa transportu;
- 4/ Rozwój rolnictwa i udzielenie pomocy gospodarstwom włościań-

skim;

5/ Polepszenie działalności urzędów sowieckich centralnych i miejscowych, oraz walka z biurokratyzmem;

6/ Wybory do W.C.I.K.

Oprócz powyższych spraw omówionych i częściowo załatwionych na Zjeździe, pod obrady weszła sprawa demobilizacji, oraz układu zawartego z Ukrainą.

W sprawie demobilizacji Trockiego wygłosił mowę, z której można wnioskować, że do lata armia sowiecka zostanie zredukowana do połowy.

Redukcja ta będzie uskuteczniiona drogą zwolnienia starszych roczników, oraz kosztem zmniejszenia oddziałów sztabowych, tyłowych i rezerwowych.

Jednocześnie ma być przeprowadzona gruntowna sanacja przez podniesienie "świadomości komunistycznej" wojsk czerwonych; usunięcie elementów niepewnych i t.p.

Co się tyczy traktatu pomiędzy R.S.F.S.R. a U.S.S.R., podpisanego przez Lenina i Cziczerina z jednej, a Rakowskiego z drugiej strony w dniu 28/XII. to umowa ta dotyczy kwestji ekonomicznych i wojskowych; głównie zaś sprawy wspólnego kierownictwa gospodarczego.

Na tle sprawy udzielania koncensji kapitalistom zagranicznym, poruszonej również na zjeździe sowietów, zaznaczył się rozłam w łonie samej partji komunistycznej. Sfery rządowe dążą do ściągnięcia kapitałów zagranicznych, niezbędnych dla urzeczywistnienia programu gospodarczego, natomiast grupa Bucharina żąda dalszej bezwzględnej walki z kapitalizmem światowym. Rozłam daje się szczególnie odczuwać w organizacji moskiewskiej. Jednakowoż sfery rządzące zachowały jeszcze swe wpływy dzięki czemu skład Sownarkom'u / Rady Kom.Lud./ został przez VIII.Zjazd ponownie zatwierdzony.

Dalszy rozwój polityki wschodniej sowietów pójdzie prawdopodobnie w kierunku opanowania Gruzji / w ślad za Azerbejdżanem i Armenją/. Dziś już urzędowa prasa sowiecka porusza ewentualność przewrotu w Gruzji. Jednocześnie, pewne zarządzenia wojskowe bolszewików świadczą o przygotowaniach do poparcia z zewnątrz takiego "powstania".

II.

P O K O J .

Prace Konferencji Pokojowej ześrodkowały się na posiedzeniach poszczególnych komisji i podkomisji, w których toczą się detaliczne obrady. Z komisji tych ukończyła pracę komisja wymiany jeńców i powrotu zakładników i uchodźców. Odpowiedni układ został przyjęty przez obydwie strony. Podpisanie tej umowy Joffe uzależnia od przedłużenia terminu wypowiedzenia rozejmu. Konferencje przewodniczących na ten temat są w toku. Z polskiej strony sprawa przedłużenia tego terminu jest związana z innymi sprawami, natury gospodarczej.

Podkomisja kolejowa również ukończyła swe prace i przedstawiła komisji finansowej sprawozdanie ze swej działalności.

Komisja gospodarcza rozpatruje sprawę uregulowania roszczeń obywateli polskich do rządu rosyjskiego i wszelkich pretencji wynikłych na podstawie prawa cywilnego i publicznego. Bolszewicy starają się zmniejszyć zakres należności powstałej z tych tytułów, zważając na komentowanie odnośnych artykułów traktatu preliminarne. Delegacja polska przedstawiła projekt uregulowania tych spraw.

W sprawie zwrotu polskiego mienia kulturalnego przedstawiono również ze strony polskiej szczegółowy projekt, nad którym toczy się dyskusja.

W komisji finansowej na porządku dziennym znajduje się sprawa podziału rosyjskiego funduszu emerytalnego.

III.

SUTUACJA WEWNĘTRZNA KRAJU.

Wrażenie jakie wywarło zaproszenie Naczelnika Państwa do Paryża, stepiło ostrość przesilenia gabinetowego. Możliwym jest, iż przesilenie to ograniczy się do kilku tek ministerjalnych. Dymisja wiceprezyd. Daszyńskiego została przyjęta przez Naczelnika Państwa dn. 4/I. Na naradzie ministrów pod przewodnictwem prezesa Witosza, poświęconej sprawie ewentualnej rekonstrukcji gabinetu uznano za

konieczne odłożyć projektowaną konferencję w tej sprawie z przewodniczącymi klubów na dzień 17/I.

W związku z powyższym Wiceprez. Daszyński nie złożył jeszcze formalnie urzędowania.

Co się tyczy min. aprowizacji Sliwińskiego / patrz. kom. 37 / to na skutek listu Prez. Ministrów, Sliwiński sprawuje nadal kierownictwo urzędu aż do chwili powołania nowego ministra.

Poza wyżej wymienionymi sprawami uwagę rządu i opinii publicznej kraju przyciąga sprawa zbliżającego się plebiscytu Górnośląskiego, oraz spodziewanego w niedługim czasie Traktatu Ryskiego. Pomyślnie zakończenie i rozwiązanie tych dwu spraw przyczyni się w dużym stopniu do skonsolidowania ekonomicznego i niewątpliwie zapoczątkuje nowy okres w życiu politycznym Państwa Polskiego.

Za zgodność:

W/z Szefa Oddziału II

/-/ PRZEDZIECKI

Mjr. Szt. Gen.

Otrzymują:

Attache Militaire Polonais
Lenipot. " "

4 rue Chanaleilles a Paris

Attache Militaire Polonais

1. a Londres
2. a Rome
3. a Constantinople
4. a Washington
5. a Vienne
6. a Berne
7. a Belgrad
8. a Bruxelles
9. a Bucarest
10. a Budapest
11. a Helsingfors
12. a Stockholm
13. a Riga
14. a Rewel
15. a Tokio
16. a Gdańsk
17. a Gdańsk
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.

MACZULNE BOWÓDZTWO WOJSK POLSKICH

ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 6445/5, 14/I 1921 r.

złog. Wydział

Zast. Wojskowy przy Gen. Pełnom.
Oficer łącznikowy N.D.
M.S. Wojsk. Oddz. II. Szt.
Adj. Generalna
Szef Sztabu Generalnego
I. Zast. Szefa Szt. Gen.
II. Zast. Szefa Szt. Gen.
Kpt. Wayda of. łączn. N.D. przy M.S.Z.
H. Bwidencjone 2-8 obiegiem
Oddział II Armji 2-ej
" " 3-ej
" " 4-ej
" " 6-ej
Polska Delegacja Pokojowa Ekspert Wojskowy w Rydze
Polska Delegacja Rozjemcza w Mińsku